

Informatiekaart 5

Mantelzorgondersteuning

Gemeenten worden met de nieuwe Wmo verantwoordelijk voor de lokale vormgeving van het mantelzorgbeleid. De basisfuncties mantelzorgondersteuning sommen de behoefte van mantelzorgers aan ondersteuning op en zijn te zien als handreiking voor invulling van het beleid. Denk bijvoorbeeld aan informatie, advies en begeleiding, emotionele steun, educatie en financiële steun. De basisfuncties helpen gemeenten om de lokale ondersteuningsstructuur effectief in te richten. Ook kunnen zij hiermee inspanningsverplichtingen voor anderen formuleren. De basisfuncties worden op dit moment in opdracht van het ministerie van VWS herschreven, zodat ze optimaal aansluiten bij de Wmo 2015. Kijk op de website van www.invoeringwmo.nl voor de meest recente informatie.

Aansluiten bij bestaande voorzieningen

Overal in het land bestaan lokale en regionale organisaties voor mantelzorgondersteuning. Gemeenten kunnen hierbij aansluiten. Deze organisaties geven informatie, advies en praktische steun in de buurt. Zij kennen het aanbod van zorg- en hulpinstanties in de omgeving. Mantelzorgers kunnen er terecht voor een persoonlijk gesprek, lotgenotencontact of cursussen.

In Nederland zijn steeds meer mantelzorgmakelaars actief, hoewel nog niet in alle regio's. De mantelzorgmakelaar biedt hulp bij:

- het aanvragen van een indicatie of een persoonsgebonden budget
- het invullen van formulieren
- het afstemmen van werk en privé met de werkgever
- het op orde krijgen van de administratie.

Mantelzorgmakelaars zijn in dienst van organisaties voor mantelzorgondersteuning of werken zelfstandig (alleen of in een commercieel samenwerkingsverband). De dienstverlening via de organisaties voor mantelzorgondersteuning is meestal gratis. Dienstverlening door een zelfstandige makelaar moeten mantelzorgers vaak zelf betalen. Deze kosten worden soms vergoed door de zorgverzekeraar. In sommige regio's worden de kosten vergoed uit de Wmo.

Respijtzorg

Mantelzorgers houden het langer vol als zij af en toe de zorg uit handen kunnen geven en nieuwe energie kunnen opdoen. Een tijdelijke of volledige overname van zorg met als doel de mantelzorgers een adempauze te geven noemen we respijtzorg. Respijtzorg is een verzamelnaam voor

Kennisdossier Mantelzorg en de Wmo

Informatiekaart 5: Mantelzorgondersteuning

uiteenlopende vormen van mantelzorgvervanging. Thuis of buitenshuis, geboden door familie, vrijwilligers of professionals, gefinancierd uit eigen middelen, door de zorgverzekeraar, de AWBZ of de Wmo. De overname van de zorg is soms incidenteel, bijvoorbeeld tijdens een vakantie, en soms op regelmatige basis, bijvoorbeeld wekelijks een dagdeel of maandelijks een weekend. Die verscheidenheid is nodig om de vervangende zorg af te kunnen stemmen op specifieke beperkingen, leeftijd en leefstijl van de verzorgde. Zorg op maat dus.

De gemeente heeft drie rollen bij respijtzorg: regisseur, financier en uitvoerder. Met de transities in het sociale domein vallen meer vormen van respijtzorg onder gemeenten. De functies extramurale begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf vallen vanaf 2015 niet meer onder de AWBZ maar onder de Wmo. Dit biedt kansen om respijtzorg effectiever te organiseren: aansluitend bij buurt- en familienetwerken die de mantelzorgers kunnen ontlasten, met de regie over een breed en laagdrempelig aanbod. Gemeenten zullen dit vanuit de Wmo in samenwerking en afstemming met uitvoerders van de Wet langdurende zorg en de Zorgverzekeringswet vorm moeten geven. Hoe gemeenten kortdurend verblijf en logeeropvang een plaats geven binnen hun respijtzorg is aan henzelf.

Wat voor soort gemeente zijn wij als het gaat om mantelzorgondersteuning?

Wilt u weten op hoe uw gemeente naar mantelzorgondersteuning kijkt? Of in het beleid alles goed geregeld is? Vul dan de Barometer Basisfuncties van Mezzo in: <http://www.barometer.mezzo.nl/>

De typetest Wmo en mantelzorg geeft u in korte tijd inzicht in het soort mantelzorgbeleid dat het beste bij uw gemeente past. Vul hier de test hier in: <http://www.expertisecentrummantelzorg.nl/em/Typetest-wmo-en-gemeenten.html>

Vier tips voor Wmo-raden en lokale cliëntenorganisaties

1. Breng situatie mantelzorgers in kaart

Dring er bij de gemeente op aan om de mantelzorgers en hun situatie goed in kaart te brengen. Gemeenten moeten nagaan wat de hulpvraag is, op welke plaatsen mantelzorgers komen en welke contacten mantelzorgers aangaan. Stimuleer de gemeente om oog te hebben voor de verschillende groepen mantelzorgers en speciale aandacht te hebben voor jonge mantelzorgers. Zij zijn vaak erg onzichtbaar.

2. Stel kwaliteitseisen

Benadruk bij de gemeente het belang om de toegang tot ondersteuning en respijtzorg goed te regelen: gemeenten moeten ervoor zorgen dat deze voorzieningen toegankelijk en deskundig zijn.

3. Breng aanbod mantelzorgondersteuning in kaart

Dring er op aan dat de gemeente het aanbod op het terrein van mantelzorgondersteuning in kaart brengt: samen met verwijzers, organisaties voor mantelzorgondersteuning, de Vrijwilligerscentrale, Bureau Jeugdzorg, het Wmo-loket en aanbieders in zorg en welzijn. Kijk ook naar nieuwe partners en slimme samenwerking.

Informatiekaart 5: Mantelzorgondersteuning

4. Ontwikkel breed aanbod

Stimuleer de gemeente om een breed aanbod op het gebied van mantelzorgondersteuning te ontwikkelen: van lichte tot zware ondersteuning toegesneden op de karakteristieken van de verschillende doelgroepen mantelzorgers. Dring er op aan dat de gemeente samenwerking tussen aanbieders van mantelzorgondersteuning stimuleert en dat er kwaliteitseisen worden gesteld aan het aanbod.

Verder lezen

- Expertisecentrum Mantelzorg (2013). *Duurzame respijtzorg. Transitie geven impuls*.
http://www.expertisecentrummantelzorg.nl/Site_EM/docs/pdf/Duurzame_respijtzorg_transities_geven_impuls.pdf
- Transitiebureau Wmo (2013). *Adempauze voor mantelzorgers. Respijtbeleid in gemeenten*:
http://www.expertisecentrummantelzorg.nl/Site_EM/docs/pdf/Adempauze-voor-Mantelzorgers-Respijtbeleid%20in%20gemeenten.pdf

Relevante websites

- <http://www.respijtwijzer.nl/>
Respijtwijzer.nl biedt informatie over respijtzorg en een overzicht van respijtvorzieningen in Nederland. Voor mantelzorgers, verzorgden, verwijzers en andere geïnteresseerden.
- <http://www.mezzo.nl/index.php?p=517>
De website van Mezzo biedt een overzicht van organisaties voor mantelzorgondersteuning.
- http://www.mezzo.nl/mantelzorgmakelaars_in_dienst_van_een_steunpunt_mantelzorg
De website van Mezzo biedt een overzicht van mantelzorgmakelaars die in dienst zijn van een organisatie voor mantelzorgondersteuning.
- <http://www.bmzm.nl/leden#anch-fl>
Zelfstandige mantelzorgmakelaars zijn te vinden via de website van Beroepsvereniging voor mantelzorgmakelaars.
- <http://www.expertisecentrummantelzorg.nl/em/product-de-basisfuncties-mantelzorg-in-de-praktijk.html>
Op de website van Expertisecentrum Mantelzorg zijn de basisfuncties mantelzorgondersteuning uit 2009 zijn te vinden. Dit najaar verschijnen de nieuwe basisfuncties.

Informatiekaart 5: Mantelzorgondersteuning

Aandacht voor iedereen

Het programma Aandacht voor iedereen is opgezet om Wmo-raden en belangenbehartigers te informeren over de transitie AWBZ-Wmo zodat zij hun adviesrol beter kunnen vervullen als de gemeenten hun beleid ontwikkelen. Dit kennisdossier is samengesteld door Yvonne de Jong en Inge Redeker (Vilans) in samenwerking met Nienke van der Veen (Aandacht voor iedereen) en Wietske Oegema (Mezzo).

Aandacht voor iedereen

Postbus 1038, 3500 BA Utrecht, T 030 291 6622

secretariaattransitie1@iederin.nl, www.aandachtvooriedereen.nl